

L'AVENS

LITERARI-ARTÍSTICH-CIENTÍFICH

REVISTA MENSUAL ILUSTRADA

QUATRE PARAULAS

SOBRE UNA REFORMA EDUCATIVA.

El defecte gros de nostra educació lo no conéixer á fons generalment res de lo que 'ns envolta y per lo tant de lo que 'ns toca de més aprop. Preguntéu á un barceloní, p. e., qué hi ha de notable á Barcelona y á bon segur que, fora de lo que apareix al exterior, la majoría ben poca cosa sab de lo altre: y encara de lo exterior gracias si n' té un coneixement exacte y detallat com correspondria. No li demanéu si coneix los riquíssims arxius de la corona d' Aragó y de la municipalitat, ni tant sols si ha visitat lo museo de Santa Agatha, lo cláustre de Sant Pau ó las columnas del temple d' Hércules en lo carrer de Paradís: fa aixó pot ser massa antiquari, nos respondria; mes, fixantnos en la mateixa Catedral, Santa María del Mar, la Casa de la Ciutat, la Audiencia, la Llotja, ¿quí las ha visitadas ab detenció assaborint las innombrables bellesas que las avaloran? ¿quí té noticia de las moltas y bonas colleccions particulars com en lo recinte de la comtal ciutat s' enclóuhen? ¿quí ha seguit en nostres carrers y monuments nostra historia, trasladant á sa imaginació tantas y tantas escenas com ella presenta, magníficas y ostentosas las unas, llastimosas y heróicas las otras, dignas totas ellas d' eterna recordansa? ¿quánts n' hi ha que, al llegir en los rétols dels carrers los noms de Fontanella, de Villaroel, de Casanova, de Clarís, de Viladomat, de Pujadas, de Aymerich, de Ali-Bey, de Ausias March, de Muntaner, de Tamarit, sápigán quí eran aqueixos personatjes ó sospiten tant sols quí han existit? Y no s' diga que aixó es natural, perque no tothom pot tenir

la instrucció suficient pera lograr tals coneixements, puig no 'ns costarà gayre provar que del comensament á la fi, la mateixa instrucció que s' ens dóna peca en aquest concepte per sa base. Fixémnos en la historia, p. e. Comensém per aprendre la historia sagrada, es á dir, la més remota: entrém en la segona ensenyansa y ab la major minuciositat nos expliquen sens deixarne una totas las dinastías del Egipte, totas las batallas (aixó sí, moltes batallas, com si en la historia sols fos digne de posarse de relleu lo rompres' lo cap), que han donat grechs y romans, bárbaros, creuhats y fanátichs de tota mena; y ¿qué resulta? Qu' arribém als últims del curs que lo temps nos falta y si, per sort, encara podém veure alguna cosa de la época moderna, lo que succeheix pocas vegadas, ho veyém á correuyta y sens esmersarhi ni la décima part del temps y treball qu' en lo més allunyat de nosaltres havíam empleat. Per suposat, que al estudiar la historia d' Espanya, passa lo mateix: més á més, la manía unitaria que ha informat las lleys actuals, evita á posta que s' donga importancia á las historias particulars de las regions que, independents un día, integran avuy la nació espanyola, y dit está per lo tant que lo que ménos s' ens ensenya als catalans es la historia de Catalunya, es á dir, la que més nos vindria coneixer. Ab la llengua passa lo mateix: la única que no estudiém es la que parlém sempre, y potser per aixó no n' parlém bé cap. Estudiém geografia, v. g., y s' aplica lo mateix principi: sabém hont se troban lo Ganges, l' Eufrates y l' Tigris, pero ignorariám eternament, si no 'ns ho fes veure lo carril, hont se troban lo Besós y l' Llobregat, per no dir lo Ter, lo Segre ni l' Francolí. Y ens fan donar quan som noys llargas é ininteligibles definicions de lo qu' es un riu, lo mar y una montanya, quan no costaria més que una agradable passejada lo pujar á Montjuich ó al Tibidabo y aprendr'ho tot de una ullada pera no oblidarho may més.

Tot es la aplicació del mateix principi, principi fals, principi que convé alterar radicalment. De lo conegut á lo desconegut, diu la pedagogía: ¿donchs qué hi ha més conegut, ó qué poguém conéixer més bé, que lo present, que lo actual, que lo nostre? De lo fácil á lo difícil: ¿donchs qué més fácil que comensar per lo d' ara, per lo que á tot hora veyém, per lo que més nos interessa, puig que hi vivím entre mitj? Aixís avansariám sólidament en tots nostres coneixements, ab interés sostingut y ab utilitat sempre efectiva: qui més estudiaria, sabria més, pero lo nivell general dels coneixements seria més uniforme, seria més humá que avuy, y crech que la trascendencia de aquest cambi radical en la instrucció y educació, seria inmensa y en extrém profitosa. La geografia comensaria per la casa, pe 'l

carrer y per la vila, s' extendria per sos encontorns, trasposaria las montanyas, y agrandintse sempre en cercles concéntrichs acabaria per la provincia, pe 'l regne, pe 'l mon; la historia pendria origen en los pares, los avis y la familia, passant de aquí al poble, de aquest á la nació y de aquesta primera á todas las otras: las ciencias comensarian per los fenómens vulgars, comuns, rutinaris; los experiments no necessitarián dispendiosos *gabinetes*, los museos serian tota la naturalesa; l' hort, la cuyna, los passeigs, comunicarian materials pera las primeras lliçons de física y química: las plantas, los aucells, las rocas de cada comarca, serian coneguts sens aparatós tecnicisme, y la botánica, la zoología y la mineralogía, despulladas en sos dificultosos principis de sa horrible sequedat y abstracció, guanyarian inconscients adeptes y potser futuras glorias científicas entre los mateixos xicots que avuy se diverteixen fent la corretjeta ó destruhint nius. Fins la arqueología, comensada á estudiar baix aquest plan, no apareixeria accessible tant sols als sabis y als erudits: podria ésser que no anés més enllá que la época del monument més antich que s' coneixés en cada localitat, mes ja n' hi hauria prou pera crear afició entre alguns y respecte en tothom, y no veuriam més aqueixas bárbaras mutilacions ni aqueixas restauracions inconscients, que per tot arreu nos avergonyeixen y deshonran.

La época actual es essencialment de lluyta y lo procediment que indiquém nos donaria més elements pera véncer. Fins per lo que toca al modern catalanisme, la influencia de semblant transformació seria tal volta més trascendental de lo que á primer cop d' ull pot suposarse. No sentiriam á dir tant y tant inconscientment, á bon segur, que Catalunya es superior en tot; mes en cambi cada qual sabria més ab quíns medis y de quína manera podria donarli de debó aqueixa superioritat. Coneixentnos més, nos tornariam més sérios, més formals, més catalans, en una paraula, y veuriam á las horas que de molts de nostres mals ne tenim la culpa nosaltres mateixos y qu' es en va cridar contra Madrid quan no sabém extirpar de nostras entranyas lo mateix corch que rosega las sevas.

Plan y pensament es aquest qu' exigirian més llarga y detinguda explicació que las que puch doná'ls hi en aquest moment; mes com los crech molt propis d' una revista que s' anomena *L' Avens*, no m' ha semblat improcedent sométre 'ls á sos ilustrats lectors é invitarlos á que reflexionen un poch sobre lo que deixo dit.

RAMON ARABÍA Y SOLANAS.

APUNTES

SOBRE L' TEATRO DE D. JOSEPH M.^A ARNAU.

Si per algú diu *Bruno* al final de *A bordo y á terra*

« y s' acaba la comedia
com totas, ab casament »,

es, sens dupte, per lo teatro del *Sr. Arnau*, que podria anar simbolisat per aquest detall, puig que son fonament, sa pedra de toch es sempre l' amor, escullit entre 'ls varis resorts qu' ofereix la comedia per interessar y que motivan la representació de caràcters y costums diverses.

¿L' Arnau obra aixís per convicció, porque cregui que 'ls enredos amorosos sigan los que millor interessin en la comedia? Creyém que sí. Apart de lo que nosaltres li habém sentit dir, en una de sas primeras obras dramáticas, *Casarse por carambola*, s' llegeix lo següent :

LUCIA: ¡Eso sí, siempre el amor!

ENRIQUE: Es precisa circunstancia,
que da á la historia importancia
y un gran recurso al autor, etc.

CONCHITA: Y en verdad, tiene razón;
él nos inspira interés, etc. (Escena 1.ª)

Pro sigui com sigui lo fet es lo que á nosaltres interessa, y lo fet es tan cert com que aquesta última y casi be totas las comedias del mateix autor podrian concretarse retóricament aixís: exposició; dos que s' estiman; embolich, estorbs á aquest amor; desenllás, triunfo del primer amor y casament qu' admet ó no una conseqüencia docent.

Tal acostuma á ser l' acció fonamental de las comedias de l' *Arnau*.

En un treball excelent, fet de má mestre, sobre 'l teatro catalá que premiaren á *D. Joseph Ixart* en los *Jochs Florals de 1878*, se cita per modelo son desenrotllo. No podía equivocarse en aquest punt qui ab tant d'acert los judica tots, y si algun defecte 's nota no es de gran importancia y té lloch per lo general en casos especials á que no debía descendre l'autor del

modestament titulat *Ensaig històrich crítich del teatro catalá*, pero que sí deuen ocuparnos á nosaltres.

La exposició es sempre, com ha de ser, sensillíssima, y en aquest concepte no 's deu escatimar lloansas al Sr. Arnau. Pero per altra part en las comedias en tres actes la trobém casi bé sempre massa llarga: los primers de *La mitja taronja* y *Donas* nos semblan interminables. També en alguna 's cau en un defecte per cert fácil d' evitar.

Los cómichs no 's poden callar rés, tot ho contan

que diría Hamlet: en la *Mitja taronja* be 's veu que la *Mercé* estava enterrada de qui era son cosí y perque venía, pero, per lo que pugués ser, lo Sr. *Esteve* ab una cinquentena de versos n' hi torna á fer part. Un petit detall en la acció, una disposició mes encertada haguera estalviat al senyor *Esteve*, com al *Grau d' Al camp y á la ciutat*, y com á l' *Isabel* de *Las pubillas y 'ls hereus*, aqueixa anti-artística recopilació d' antecedents al comensar la comedia.

¿Cóm se procedeix en l' embolich? Un *quid pro quo*, de vegadas forsa-díssim com en *Casarse por carambola*, una coqueta amiga de la estimada y desitjosa de conquistarli 'l promés (*Fruta del siglo*, *La pubilla del Vallés* y en certa manera *La mitja taronja*), la oposició del pare (*Al camp y á la ciutat*, *Las tres alegrías*) que protegeix en *A l' altre mon* y en *Lo pollastre aixelat* á un rival, la infidelitat del promés (*L' embolich de cordas*, *Los banys de Caldetas*), la cómica indecisió de la protagonista al presentarse nous partits (*Vario, nubes y viento* y *A bordo y á terra*) tiran á rodar per pocas escenas, per lo general, l' amor qu' es verament l' amor que deu representarse en la comedia segons *Quintana*, es á dir aquell que

...alegremente
bate las alas; un mirar le irrita,
y otro mirar le aplaca fácilmente.

Concebut ab una sensillés envejable l' hi manca una miqueta d' art que conservi sempre interessant la acció: salta á la vista que son poch aqueixos recursos per sostenir, sense cap més encant, una comedia en tres actes, en dos, y fins en un. Aquest es, per nosaltres, lo més gros defecte del teatro de l' Arnau: pobresa d' epissodis, d' incidents interessants. A lo que més coloca sols *tipos* casi be sempre ridículs al costat de la acció principal, pro que ni la enredan, ni logran substituir, encara qu' estiguin pintats ab mestria, l' interés d' un veritable epissodi.

Posém per exemple *La mitja taronja* que es en conjunt una de las bonas obras del teatro á que 'ns referím. Dos actes per que la *Sra. Pona* y *Flora* disputin l' americano al Sr. *Esteve* y *Mercé*, sense que cap altre enredo

d' importancia los amenisi, son sobradament llarchs. Al costat d' aqueixas cinch figuras hi trobém á *Ramón* y á *Lluiset*, pro es sencilla pintura d' un caràcter lo primer, y sols serveix per descobrir las coqueterías de la *Flora* y casarsi en las últimas escenas lo segon, llevat de la qüestió qu' arman sobre las perdius y qu' es l' únich epissodi desenrotllat (si tal nom mereix) de la comedia. Prou nos queda 'n *Peret*, pro de sos amors ab la *Mercé* ¿quín partit se n' treu durant l' embolich? Cap, si no es posarnos en un mar de confusions sobre l' caràcter de la *Mercé* que resulta mitj dibuixat no més, que no sabém si es bona ó dolenta, si es una ambiciosa vulgar que devant de las *grogas* de 'n *Pancho* deixa al seu primer amant, ó si es una heroína que l' abandona per no dar un disgust al bo del *Sr. Esteve*; sembla que l' Arnau, potser per sistema, no vulgui anar més enllá respecte d' aixó, y ab quatre paraulas y un plor en lo primer acte se surt de la cosa qu' haguera pogut ser, pintant la lluyta que podria ensenyorejar lo cor d' aquella noya sensa educació, ab lo cor verge, franca y simpática, un epissodi ab las tendencias dramáticas tant del gust de nostre temps en que la transició entre lo drama y la comedia priva, com fá notar *M. Victor Fournel*; epissodi qu' hauria creat un nou interés al costat del principal, puix aixís com atenent ara sol á las maniobras de lo *Sr. Esteve* y *Pona* 's pregunta l' espectador ¿qui guanyará?, observant la lluyta manifesta de *Mercé*, que tal com está avuy si hi es ni 's pot oviar, se preguntaria també ¿per qui 's decidirá? Y entenguis que no volém dir que sia la nostre opinió que en aquest cas concret de *La mitja taronja* s' hagués de procedir d' aqueix modo, puix que sols hem volgut posar un exemple de la escassés de recursos per interessar, que 's nota en las comedias de l' *Arnau*, algunas de las quals semblan solsament simples quadrets de costums sense cap més pretensió.

D' entre las en un acte vé be citar *Las atmetllas d' Arenys* relativament rica en recursos. Los *quid pro quo* del *Sr. Felip* ab *D.ª Carme* y després lo de 'n *Batista* que entén ilegítimas las fillas d' aquella quan á qui 's referia l' interlocutor era á las atmetllas poden ser més ó ménos originals y recomenables, pero es lo cert que van posant la acció en un estat tant crítich que si interessa al anarse constituhint més encara 's desitja lo desenllás. Per lo que toca á casi to:as las altres en un acte reduhidas á que un pare dongui lo sí que desde 'l principi ja 's preveu, ó á que dos que s' estimaban se casin després d' un fútil entrebanch, van compresas en lo que deixém dit avans.

En quant á la part moral del desenllás pocas vegadas falla: triunfo del amor primitiu com deyam al comensar.

Foren fetas las comedias de l'*Arnau* en una época en que s' escribía per escriurer, sense que cap atenció 's dongués á determinats ideals d' escola, y per aixó mentres qu' unas fan deduhir d' un casament que 'l casat casa vol y que la coqueteria 's queda per vestir sants (*Donas*), ó que las pubillas y 'ls hereus, orgullosos y carregats d' escrúpols tontos, may se poden avenir (*Las pubillas y 'ls hereus*), ó que cada hu deu casarse ab los de la seva clase (*A l' altre mon* y potser *La mitja taronja*), ó la honradés y bondat de la gent forana y l' interés y esperit vil de la de ciutat (*L' embolich de cordas*), ó 'l cástich de la ambició (*Al camp y á la ciutat*); altrás, sense més objecte que divertir unas quantas horas (*Vario, viento y nubes, Fruta del siglo, La pubilla del Vallés* y casi be totas las en un acte) ó no ensenyan rés, ó l' autor, com si tingués pena de dar un disgust á una coqueta deixantla sense promés per alló de si

un hom sempre la campa (Peret)

¡per una noya es desgracia! (Pona), *La mitja taronja*, acte III, esc.^a I.

y justificantse en que

luchar en vano sería .

que al fin la coqueteria

siempre fué fruta del siglo (Final de *Fruta del siglo*),

propaga *malas doctrinas* (podríam dir en broma) perdonantla, mitj somrisent, de bon grat.

La part retórica, diguemho aixís, del desenllás es un altre de las cosas que deu alabarse moltíssim al *Sr. Arnau*. No necessita per terminar be sas obras papers que surtin á última hora, ni reconeixements, ni tants inverosímils recursos empleats normalment en lo teatro catalá: las acaba ab naturalitat, ab lógica y ab una nota casi sempre graciosa com la que termina los finals de cada acte, també acertadament y, contra la costum de nostres autors, sencillíssims.

Per diferents conceptes fan especialitat en la manera com acaban quatre comedias: *Donas*, *Nueva táctica*, *Las pubillas y 'ls hereus* y *L' embolich de cordas*.

Nueva táctica y *Donas* no acaban ab casament. Més qu' est insignificant detall hem volgut, ara que teníam peu, dedicar unas quantas paraulas á aquesta última obra de l' *Arnau*, per alabarli l' acert que va tenir en la elecció del assumpto. Aquella crítica primer riallera (que després torna séria ab lo toch dramátich del final del según acte) de la *senyora y majora*, de las donas de casa que martirisan á la pobre *jova*, ompla una necessitat y compleix los ideals de la comedia ridiculisant y fent sentir los efectes d' una costum: ja no son en *Donas* dos amants qui portan la acció, sino

aquella pobre *Amelia* sobre la qual van agrumullantse las nuboladas qu' esclatan á la fí com era de preveure. La *Nueva táctica* qu' emplean los rivals burlats per haberala empleat primer dolenta, nos sembla *pitjor que la d' avans* y d' éxit arriscat.

Si ab casori acaban *Las pubillas y 'ls hereus* y *L' embolich de cordas* no es lo que realisa l' amor primitiu, per pena de la primera y major gloria de la segona de ditas obras. En efecte ¿hi ha combinació més endiablada que la que obliga á fer al *Sr. Arnau* son esperit casament, per arribar, en lo final del tercer acte, á que la pubilla s' casi ab *Rafel*, é *Isabel* ab l' hereu? Clar es que pera fer verosímil un casament no n' hi ha prou ab uns quants apartes en lo primer acte y una confusió després; que no s' aparellan personas com qui aparella canaris. Lo fí de *Las pubillas y 'ls hereus* es l' únich desacert gran que s' troba en son teatro. Malehida la relació que té aquell tripijoch ab aquesta institució de la familia catalana, que quedaba criticada ab gracia, ab energia, ab vritat, en lo primer acte qu' es un dels millors, sino l' millor, de totas las comedias de que tractém, y que ab molt poch més de lo qu' ara conté haguera constituhit la més perfecta. Y en cambi aquella resolució grega de *Carmeta* á qui ni l' apassionament de l' amor fa perdonar l' ultratge de *Joan*, que s' entrega joyosa al qu' ha auxiliat á son pare, després de la exposició d' aquell carácter de bondat, de l' honradés de 'n *Ventura*, del to de simpática franquesa de *Nen* contrapasantse al mercantilista de *Panxo*, impresionan d' una manera tendra, dolça: podrá *L' embolich de cordas* ser quelcom *idealista*, pero es bellíssim.

Lo carácter de *Carmeta* es lo tipo més marcat d' una série qu' ofereixen iguals atractivas tendencias en las comedias de l' *Arnau*. Casi be sempre colocats al costat d' una xicota vana ó quant ménos lleugera, qu' acostuma ser de ciutat, á la qual reprehen ó ensenyan, semblan creadas per fer lluhir la integritat de sentiments de la gent del camp al devant de la degeneració de las *senyoretas*. Ab un amor positivista pero noble, á voltas ab petites tendencias románticas que resultan ofegadas per la resolució, la iniciativa práctica que las fa dominadoras en lloch de fillas, resultan simpáticas sempre, pero també sempre ideals (Recordis sobre tot á la *Carmeta* referida y á *Clara* de *Al camp y á la ciutat*). En un grau més baix s' hi troban, ab la faceta del romanticisme ó del positivisme més pronunciada, com derivacions del mateix carácter que resultan menos elevadas pero verdaderas. (*Roseta* de la *pubilla del Vallés*, *Dolores* de *Nueva táctica*, *Emilia* de *Fruta del siglo*, *Toneta* del *Pollastre aixelat*, etc.)

Vegis ab la pintura d' aquestas lo poch cas que deu ferse de las diatribas

que tot sovint tira l' *Arnau* á las donas. De sas obras podria tréuresen un ramellet : á *Fruta del siglo*, diu lo Baró :

He estudiado á las mugeres,
sè sus artes, sus amaños,
y de todas me recelo
como lo haria del diablo (acte I, escena III):

á *L' embolich de cordas*, *Panxo* :

A terra hi ha molt d' orgull
y las donas... girém full. (Acte I, escena IV):

á *La pubilla del Vallés*, *Enrich* :

¿Donas? ;Son pitjor que fieras! (Acte II, escena XII):

á *Los banys de Caldetas* després de las malifetas de la *Layeta* diu *Quim* :

Donas!... Donas!... Donas!... Donas!...
son donas... per acabá! (Escena VIII).

Y aixís successivament.

Pero ho diuhen, de fixo, pera aquella altra série de donas coquetas d' ofici, casi bé sempre cursis, que l' *Arnau* pinta de má mestra ab pocas excepcions com la d' *Elissa* de *Al camp* y *A la ciutat* que resulta massa innocent aixís com massa caricaturat *Arturo* (*Adela* de la *Pubilla del Vallés*, *Lola*, de *Donas*, *Dorotea* de *Fruta del siglo*, *Flora* de la *mitja taronja*, etc).

Faltans parlar d' aquelles senyoras maduras, ordinarias, maliciosas y trapasseras (com la *Sra. Quima*, la *Sra. Munda*, la *Sra. Pona*, de *Donas*, *A bordo y á terra* y *La mitja taronja* respectivament) tant conegudas en lo teatro catalá; d' aquella *Isabel* (*Las pubillas y 'ls hereus*) tipo altiu, entonat, de la pubilla rica de montanya; d' aquelles altres senyoras viudas ó jamonas, remilgadas y aixeridas (*D.ª Lucía* de *Casarse por carambola*, *D.ª Jascinta* de *Nueva táctica*, *D.ª Carme* de las *Atmetllas d' Arenys*), importadas del teatro castellá, que sempre tenen un recort ó per lo difunt, que de segur hermossejan, ó per la seva propia passada indisputable bellesa, y que farían encara *un pensament* si algun cor sensible se fixés en ellas : á totas presenta vivas, veritables, de carn y os, lo *Sr. Arnau*.

Entre los caràcters d' homes pochos son nous en lo comú del teatro catalá, si be tots per lo general son igualment retratats del viu. Nos agrada en primer lloch aquell *Sr. Gil* de *A bordo y á terra*, tipo *esplotador* pero poch esplotat (en lo teatro s' entén), fracció d' aqueixa colla de corps, altres membres de la qual presentaba en lo teatre francés *M. Becque* en son drama *Les Corbeaux* fa cosa d' un any; aquell *Sr. Pere*, després, de *Las pubillas y 'ls hereus*, personatge de la familia catalana molt digne d' atenció; aquells enamorats barrués, sense 'l romanticisme tant fora de lloch que no sempre han sabut evitar nostres autors dramátichs (recordis á en *Manuel*

D. JOSEPH MARIA ARNAU.

Nasqué en Arenys de Mar l' any 1832 y escrigué sa primera obra dramática, FRUTA DEL SIGLO,
en 1855.

Dibuix de n Gomez Soler.

de las tres alegrías, Francisco de A l' altre mon, Pep de la Pubilla del Vallés, etc.); y quant no barrués al ménos discrets (*Batista de Las atmelles d' Arenys, Manuel d' Al camp y á la ciutat*, etc.) encara que 'n aquest punt hi ha una excepció empalagosa qu' es *Cárlos de Donas*; nos agrada també aquella série d' homes d' edat francots, honrats, inocentons y amants de la patria (*Esteve de la Mitja taronja, Bruno de A bordo y á terra, Sr. Pau de La Pubilla del Vallés, Dimas de Vario, viento y nubes*, etc.); trobém exageradas las ximplerías d' *Arturo de Al camp y á la ciutat*, y la afició als coloms y als estels del *Manel de Donas*; y poch sostingut lo caràcter (á lo *D. Pedro del Café de Moratin*) del *Barón de Sandoval de Fruta del siglo*.

Fins ara no hem hagut de fer cárrechs d' importancia al *Sr. Arnau*, mes al tocarnos examinar sa versificació y llenguatge es nostre deber senyalarli defectes altament vituperables. Si no 'ns es lícit criticar en son vers la pobresa de pensaments é imatjes propis dels poetas lírichs (los quals dant á aquell un valor propi lo constitueixen eficás ausili de la acció), perque may lo *Sr. Arnau* ha pretengut contarse entre 'ls cultivadors d' aquella clase de poesia, no deixarém de fer constar que la versificació es casi be sempre descuidadíssima, plena de *ripios* imperdonables, y fins ab no poch versos curts ó que passen de la mida. Aixís quant lo *Barón* diu en *Fruta del siglo*

Fluido opuesto es atraído;
rechazado fluido igual.
Son opuestos; sí, no hay ripio;
el decirlo es por demás:
con que así no veo más
que exactitud de principio. (Acte II, escena IV),

se li podria contestar: sí, sí, hi ha ripio y ripios y tot. No son aquets dels més grossos y sols los citém per la coincidencia d' haberhi ripios de noms y de fets; sent lo més trist que ab una llegida formal la major part de defectes de rima y métrichs s' hagneran pogut esmenar. Aixís per fer de lley aquell vers fals qu' hauria d' equivaldre á 8 sílabas y no á 9:

busqui conquistas á parells (*Adela, escena XVII, acte II, La pubilla del Vallés*),

bastaría sols invertir las dos primeras paraulas dihent

conquistas busqui á parells.

Sigui per haber cultivat primer que tot lo teatro castellá, sigui per la influencia de las malhadadas comedias bilingües y per la época en que l' autor escribía, lo llenguatge es també, en lo teatro de l' *Arnau*, descuidat.

L' *Arnau* ha escrit algunas comedias, las més cultas, en castellá. Lluny d' aprofitar al allistarse al renaixement de nostra literatura, los elements

trets de *Bretón* y de *Serra* que demostra conéixer en aquelles, caigué en la mateixa xabacanería de las comedias calificadas de bufas per lo *Senyor Ubach y Vinyeta* en lo que sobre l' teatro catalá escribía en un lleugeríssim treball quals flaguesas aprofita ben be lo temerari *Sr. Tubino*, comedias que potser han fet retraure del nostre teatre á certa part de públich qual ausencia y fins antipatía, sembla dir als autors com l' *Adela de La pubilla del Vallés*

¿No veus que no es del meu bras? (Acte I, escena VII).

L' alta comedia no s' ha cultivat en lo teatro catalá (1). Avuy qu' aquest avansa brillant y més encertat cada día, qu' als géneros antichs pot anyadir la tragedia que compta honrosíssimas mostrás, toca, als que podrian, fer dar un pás, sols sia de cultura, á la comedia; pás ara per ara ja iniciat y al que no deu ferse sort l' autor de *Vario, viento y nubes, Donas y Al camp y á la ciutat* d' alguns anys retret incomprendiblement de la esfera literaria militant en qu' encara podria donar novás mostrás de son talent, de sa fina observació.

Per aixó *L'Avens* qu' aprecia l' un y l' altre en lo que valen, se complau avuy en publicar lo retrato del *Sr. Arnau* pera dir á sos lectors: heus aquí al home moltas de quals obras no han envellit encara y qu' aplaudiu de vegadas sense recórdar lo nom de qui las ha escritas porque aixís sembla volerho lo carácter modest y retret de son autor.

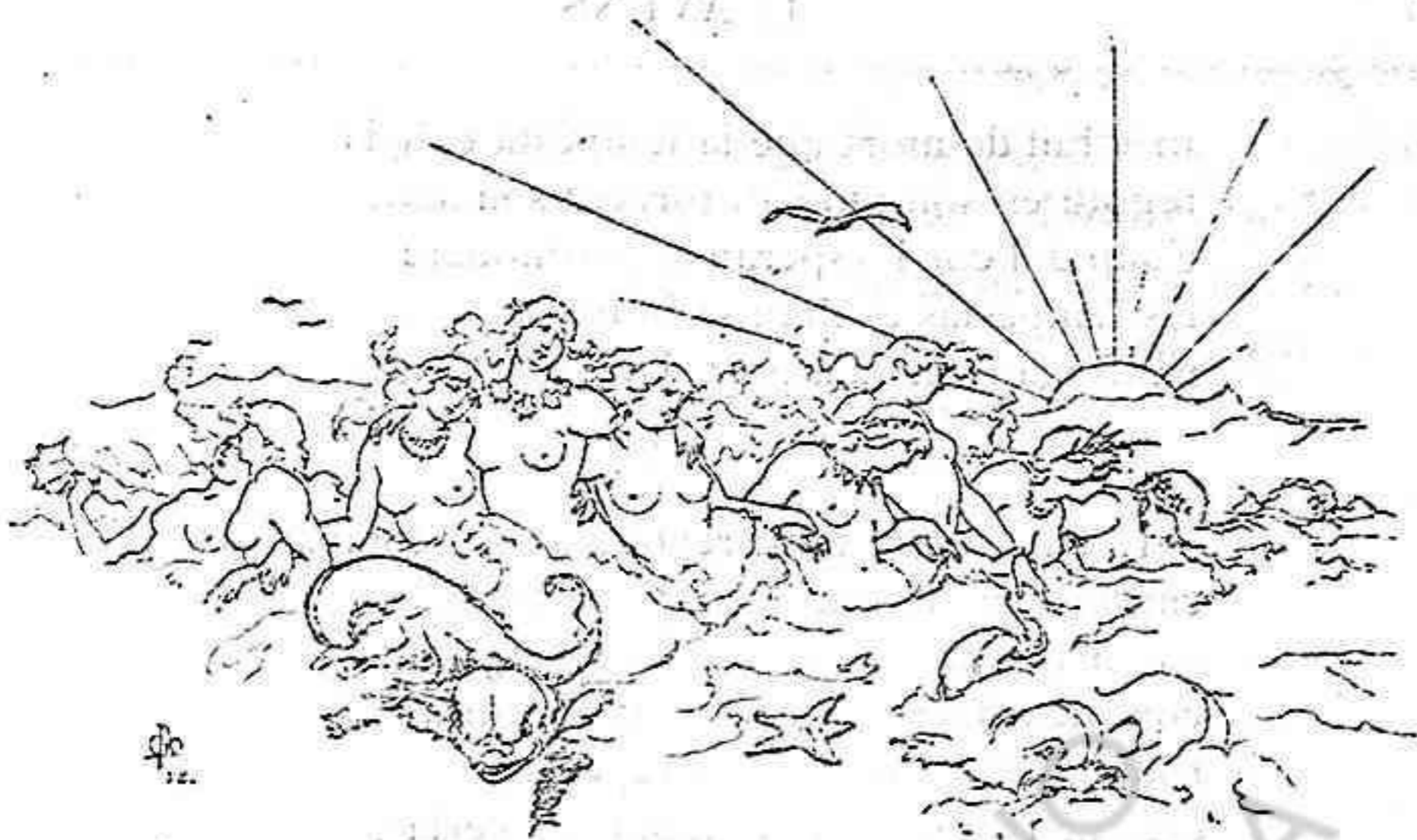
Y ara com havém termenat la nostra tasca, podriám dir oportunament ab lo *Sr. Esteve de la Mitja taronja*:

Tanca la porta, Peret.

LLUIS LÓPEZ OMS.

(1) Aquest, com altres conceptes, es copiat del treball referit del *Sr. Ixart* que 'ns ha servit molt fins per la manera de procedir qu' hem empleat en lo nostre.

» LA ◊ CERCEJA ◊ Y ◊ L' ONADA. ◄

(IDILI.)

I.

D' allà hont s' aixeca 'l sol y esclata 'l dia ,
d' aquella costa hont la tardor may nia
y eternament van arrivantne onadas ,
afrontant mastraladas
una Cerceta á ran del mar venia.

II.

Lo sol naixent , desde són llit de rosa ,
l' estrella matinal prop d' ell desclosa,
lo dofí saltador qu' en nits serenas
s' enjogassa ab los cants de las sirenas,
y 'l foch follet qu' esmortuheix l' aubada ;
contemplan, ya fa temps, en sa volada
l' intrépida viatjera d' ala estesa
entre la mar y 'l firmament suspesa.

III.

¡ Pobre Cerceta ! 'L foch que 'l cor li crema ,
la flama del amor, flama suprema ,
l' empeny en són camí... ¡ pobre Cerceta !
Ferida al fons del cor per la sageta
que tots los cors fereix, vé enamorada
¿ de quí creus, vida mèva... ? d' una Onada.

IV.

¿ Qué hi fa que l' halenada matinera
l' empenyi falaguera.

ni 'l buf de mort que la tempesta exhala
regolfi en són plomall torcent són ala... ?
Cuan del cor l' esperança es timonera
las tempestas exaltan sa bravura;
naufrega ó en ra á port, jamay s' atura.

V.

L' Ona, entre tant, revolta ab sas companyas,
cantant ab ellas mil cansons estranyas,
ya adessantse ab furor, ya submergintse
com núvol irisat que 'l vent esquinsa,
rodant sobre corals y mareperlas
escampa en són camí manats de perlas.

VI.

Y aixís van caminant matí y vesprada
á igual distancia sempre; la Cerceta
seguint ab vol ardit á sa estimada,
mentres l' Ona coqueta
redobla desinvolta sa carrera
sens may pararse per mirar enrera.

VII.

Y la Cerceta vola... Y no adonantse
del sol ponent qu' al dóls repós convida,
derrera l' Ona, pantejant avansa,
y allí s' aturarà diu l' esperança,
y allí l' adorarás l' amor li crida.

VIII.

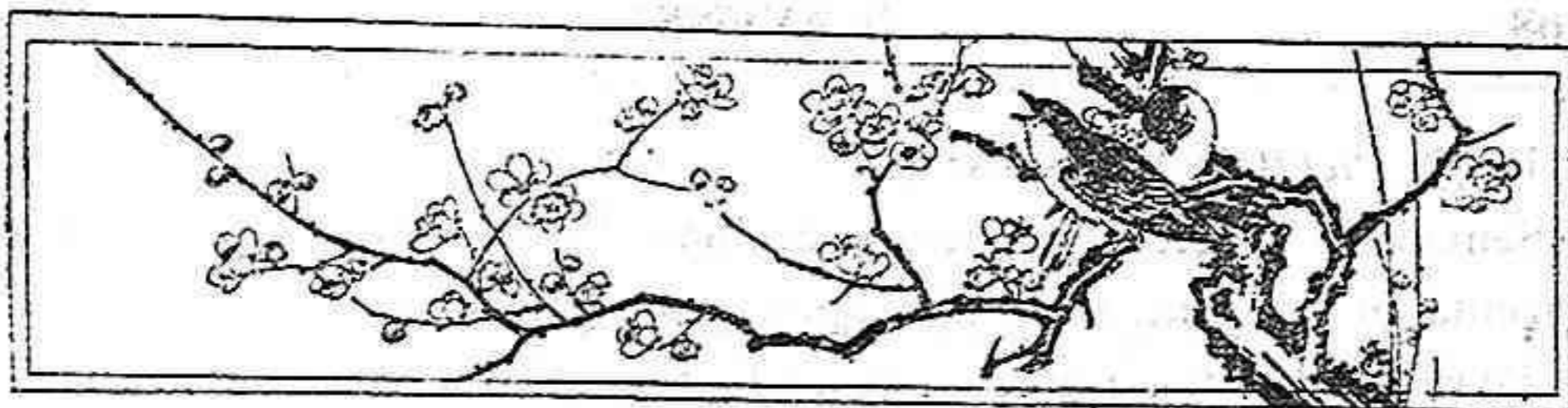
Y 'l desitx esperona són coratje;
ya veu sota sos peus dormir la platja,
ya sent las onas que las rocas besan
y dels braus mariners los fills que resan
la férvida pregaria
per la barca que boga solitaria.

IX.

Y al veure á sa estimada
ab los brassos oberts frente á una roca
qu' espera voluptuosa sa besada,
— ¡ Yo t' am! llensantshi crida. Més l' Onada
desfeta en póls d' argent tantost la toca
llensa una riallada,
y á la Cerceta 'l remolí s' emporta
closos los ulls, closas las alas... morta.

APELES MESTRES.

Abril 1881.

MICHAEL ANGELUS BONAROTUS FLOREN.....

A los derrers acorts de l' orga s' havían estingit los cants y las pre-garias, las atxas que cremavan en l' altar major havían sigut una á una apagadas fent lloch sa groguenca y trista resplandor á la clara llum qu' espargía més d' un raig de sol filtrant á través de las filigranas d' algun rosetó, y á la reposada y misteriosa que enviavan las vidrieras de colors dels espayosos finestrals; y encara la boyra d' encens s'enlayrava esfumant los capitells y arrossegantse per las cornisas, que 'l temple havia quedat ja quasi desert, sentintse tan sols lo recelós trepitx d' algun que altre ressagat ó curiós que d' altar en altar ó caminant arrant de las columnas avansava ab reculliment, com imbuhit de la calma y lo repós que havían sucsehit á las sonoras armonías y á la solemne pompa.

No que fos cap festa assenyalada, ni altra la cerimonia que acabava de tenir lloch que la celebració dels Oficis dominicals; pero sapigut es lo aspecte que revesteix la més sencilla funció religiosa en la basílica de S. Pere, á Roma, y la pompa de que 's rodejava la cort dels papas, en la época en que desplegó major sumptuositat y més aparato de forsa material, pera amagar potser ab eix brill fictici lo desquiciament de sa forsa moral que anava per moments debilitantse.

Acabava 'l sigle xv, y experimentant las arts la magnífica y progressiva evolució que s' operá en tots los rams de l' activitat humana, eixint de son niu de Florencia, estenia 'l vol y prometía volar molt amunt al calor de la protecció dels Médicis, d' Alexandre VI y més endavant de Julio II, lo géni artístich del Renaixement.

En eixa iglesia de S. Pere, y en la capella dels reys de Fransa, feya poch temps que havia sigut colocat un grupo en mármol, objecte de l' admiració de molts, de la crítica apassionada de molts altres, donant lloch á acaloradas disensions artísticas y á despertar raquíteas y malsanas envejas.

Era l' obra d' un géni naixent que al naturalisme ingénuo de Succa della Robbia y de Donatello y á la grandiosa idealitat de l' época clássica, ajuntava la poderosa inventiva de sa imaginació y 'l sagell original y característich de sa vigorosa personalitat.

Era la *Pietat* de Miquel-Angel.

Sentada la Verge, en qual rostre de donzella, tendre y juvenil, s' hi transparenta un dolor intens pero tranquil y sossegat, aguanta en sa falda lo cadávre del Cristo, rígit, allargassát, prodigi d' execució y de naturalisme.

L' embaixador francés en la cort d' Alexandre VI encarregá eix grupo á Miquel-Angel, poch després de l' arribada d' aqueix artista á Roma deixant Florencia una volta mort son protector, y més que protector, amich, Llorens de Médicis.

Del modo brillant que executá sa tasca ne donaren bona prova lo rebombori que produhí en la Italia artística y 'l número cada día creixent de visitants y admiradors que concurrían y concorren á contemplar eixa obra desde sa instalació en la iglesia de S. Pere.

La *Pietat*, donchs,— com los italians anomenan á la representació de la escena més patética y conmovedora del drama sublim del Gólgota, del dolor de la mare contemplant lo cadávre de son fill— destacava sa massa blanca y pulida damunt del fondo obscur de la capella y era objecte, feya estona, de la contemplació continuada y escudrinyadora d' un jove com de 25 anys, de rasgos enérgichs en sa fesomia, ample l' front, de cabell curt y cargoladís, bigoti y barba espessos, en quals ulls petits, de mirada viva y penetrant, s' hi reflexava á voltas una expressió melancólica y pensativa, arropat ab una hopalanda forrada de pells grises y apoyat en una pilastra, á un dels ánguls de la capella: un dels pochos que havían quedat en lo temple una volta finida la cerimonia religiosa. Inmóvil en sa actitud contemplativa semblava císfrutar de l' aislament en que 's trobava y que li permetía l' abstracció meditativa que en sas ideas devía produhir la extática contemplació de la mencionada esculptura.

Fou distret de sa meditació per lo soroll de passos que anavan acostantse y per lo dringar característich d' un manyoch de claus que acompassadament balancejava al caminar lo sagristá acompanyant un grupo de visitants forasters, á lo que semblava, Lombarts, per lo que 's desprenía de sa pronunciació, que d' altar en altar arribáren devant del grupo de la *Pietat* y 's detinguéren una bella estona á contemplarlo.

Nostre jove abandoná la pilastra en que s' apoyava y aná avansant ab circunspecció y no dissimulada curiositat envers los forasters y, encara que situat á certa distancia, pogué compéndrer perfectament la seva conversa animadíssima.

— Magnífich,— deya un d' ells referintse á la esculptura — magnífich, es una obra acabada.

— Llástima — deya un altre — que la testa de la Verge no sigui més sentida. No m'acava d'agradar del tot. La trovo un xich freda.

— Pero, quín modelat, quín coneixement de l'anatomía en la figura del Cristo!

— Es admirable.

— Jo no hi entench, — afegia un d'alt barrejantse á la conversa — mes jo crech que no hi ha una justa proporció entre las dos figuras. Lo Cristo á mon enténdre es massa petit relativament á la figura de la Verge.

— Podria ser. De tots modos es una obra admirable. No han fet res semblant ni Bombaja, ni.....

— Que sabeu de quí es?

— Me sembla haver sentit á dir que es d'un artista de Lombardía. Per lo acabat de sa execució jo diria que es obra d'Andrea Solaro.

— Efectivament, — contestá un que encara no havia dit una paraula — no aneu equivocats, es de nostre Gobbo, de Milan.

.

*
*
*

Lo toch de l'Ave María, feya rato que havia rëssonat en totas las iglesias de Roma.

La fosca de la nit anava invadint poch á poch las cinch naus de l'antiga iglesia de S. Pere, no tant espayosas per cert com las que Bramante imaginava poch temps després, y Sangallo, Rafael y Peruzzi modificáren á son torn y degué un dia terminar Miquel-Angel, coronant eixa obra gegantina ab la elegante y grandiosa curva de la famosa cúpula.

Las pesantas portas de bronze enmatllevadas á algun temple pagá acabavan de clóurers tot grunyint, y en l'interior, la soletat y 'l misterí de l'ombra eran apenas torbats, l'un, per la mesquina y tremolosa llum de las pocas y esbarriadas llántias iluminant ab resplandor esmortuhida algun negrós retaule ó ressortint com un foch follet del fondo d'una fosquíssima capella, l'altre, de temps en temps per lo ressó metálich y acompassat de las campanadas al senyalar las horas.

No era reculliment, era tristesa y fredat lo que feya experimentar en aquells moments lo temple.

Un llum se vegé apareixer, oscilar y avansarse.

En lo paviment de mármlol rëssonaren secas y recalçadas petjadas.

Dos veus robustas se sentíren distintament cambiar algunas paraulas y dos bultos s'adelantaren.

Eran lo sagristá y lo jove de la hopalanda forrada de pells grisas.

Abdós continuáren avansant vers la capella dels reys de Fransa.

Al ser al devant del grupo de la Pietat, lo sagristá, deixant damunt del pedestal la llántia que aguantava y fent una reverencia á son company — Vos mateix — li digué — feu com vos sembli. Quan estigueu llest vingueu á trovarme. Bona nit, signor Buonaroti.

— Bona nit — contestá aqueix secament.

Y 'l sagristá desaparegué en l' obscuritat.

* *

Miquel-Angel se trobava sol devant de la seva obra.

Ambiciós de gloria, havían satisfet son orgull las alabansas justament prodigadas á sas qualitats.

Havía sufert son amor propi las fuetadas de la crítica severa, y despreciat sa noblesa de caràcter las denigracions y las intrigas de la enveja.

Pero aqueixa ánima apassionada de la gloria, no pogué suportar pacientment que una obra, filla, ab totas sas qualitats y defectes, de sa concepció poderosa, de sos coneixements propis, base de sa nombradía, — ab lo Cupido adormit, classificat com obra de la estatuaria clássica — la ignorancia ó la malicia poguessin atribuhirla á qualsevol de sos rivals ó al últim potser de sos imitadors.

La conversa dels forasters Lombarts havia ferit sa dignitat, ja de sí tant susceptible.

Y á l' escasa llum d' aquella llántia comensá son treball.

Arrupit devant de son grupo, l' escarpra en l' una má y lo martell en l' altra, indiferent á la pahorosa soletat que 'l rodejava, destacant la massa obscura de son cos — estrafalari de forma per efecte de la violenta actitud que l' encorvava — damunt del mármol il·luminat, semblava la ombra d' un esperit maligne executant prácticament en la representació material y plástica d' un dogma del catolicisme, l' obra destructora realisada en aquella época per l' intuició diabólica de Lutero.

Lo grupo de mármol presentava en aquell moment un aspecte original y fantástich. Il·luminat per dessota, relliscava la llum damunt dels ánguls dels plechs, endurint la forma, exajerant lo relleu, grans masses de sombra, que 's confonían ab lo fons obscur, deixavan secas y lluhentas ratllas que representavan formas quiméricas, estranyas, la expressió de las testas, desencaixadas y tétricas com una aparició sepulcral, era de dolor infinit y d' agonía desesperada: era un grupo tal com l' hauría concebút l' imaginació visionaria y aterradora d' un artista místich del sigle dotze ab la Biblia en las mans oberta en lo capítol del Apocalípsis, ben lluny per cert de la

robustés y la bellesa de la forma, la veritat en la expressió, lo caràcter, la vida, 'l moviment, l' entusiasme que respiran fins las obras més impregnadas de pessimisme y terror, — fins lo Judici final d' aqueix Miquel-Angel, — en l' espléndida regeneració de las arts, iniciada per Cimabne y Giotto.

L' endemà los que vingueren de nou á contemplar lo grupo celebrat, poguéren llegir escolpit en la cintura de la Verge lo següent: MICHÆL ANGELUS BONAROTUS FLOREN.

Es l' única obra que ab tot lo seu nom Miquel-Angel ha deixat firmada.

J. M. TAMBURINI,

Dibuix de 'n J. Vayreda.

NOVAS.

Desde 'l número pròxim *L' Avens* sortirà dugas vegadas al mes en lloch d' una sola, satisfent aixís los desitjos que 'ns han manifestat alguns de nostres subscriptors. Aixó 'ns permeterà afegir á nostra revista en algunas cosas cert caràcter d' actualitat de que havia caregut fins ara com necessàriament ha de succehir ab una publicació mensual. No obstant fer d' aquesta manera 'l doble dels números d' avans, la subscripció anual no costarà més que cinch pessetas en compte de sis. De manera que als subscriptors d' un any vindrà á resultarsi com si cada tres mesos rebessin un número de regalo.

D. Joan Guarro y Elías autor del folleto *En lo sigle de las llums* que judicávam en lo número anterior, nos ha enviat una carta de la que hem deduhit, entre altres cosas, que al Sr. Guarro no l' hi agrada nostra nota bibliogràfica relativa á son llibre y que 's creu que no l' hem comprés. Com no 'ns conceptuém infalibles en nostres judicis y podria ser molt be que 'ns haguéssim equivocat en la crítica sobre 'l folleto en qüestió, com amants que som de la imparcialitat facilitém al públich los datos precedents per si acás l' autor tingués més rahó que nosaltres en la apreciació de sa propia obra. Tot es cosa que pot ser. De totas maneras lo Sr. Guarro, ab una modestia que l' honra, reconeix que no ha fet una obra literaria.

Han entrat á formar part de nostra redacció nostres antichs col·laboradors lo novelista D. Narcís Oller y 'l pintor D. J. M. Tamburini. En un dels pròxims números publicarem un interessant qüento naturalista del primer y durant tot l' any preciosos dibuixos del segon que 'ns ha ofert ademés alguns articles sobre assumptos artístichs.

A la amabilitat de nostre company de redacció Apeles Mestres debém lo poder publicar l' idili titolat « *La Cerceta y l' Onada* » ab la vinveta que l' acompanya, formant part de la colecció que ab lo títol de *Idilis* ja ya temps vé ilustrant son autor y qu' es de desitjar se publiqui com més aviat millor. Formarán part de l' obra los aplaudits idilis *La Cigala y la Formiga* y *La Nit al Bosch*.

Nostre amich En Ferrant Agulló publicarà en breu un tomet de poesías ab lo títol de *Marinas*.

A primers d' aquest mes, morí la mare de nostre col·laborador y amich lo conegut escriptor Angel Guimerá.

No cal dir que L' AVENS, s' associa al dolor que li causá tan irreparable pèrdua.